

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง¹

มนัญชยา ศรีศักดิ์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายไทย และวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่าปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีปัญหาอาชญากรรมค่อนข้างสูงและยังเป็นที่น่าสังเกตว่าในบรรดาผู้กระทำความผิดอาญาที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมีทั้งผู้กระทำความผิดที่เพิ่งกระทำความผิดอาญาเป็นครั้งแรก และมีผู้กระทำความผิดอีกเป็นจำนวนมากที่เคยมีประวัติการกระทำความผิดอาญามาก่อนแล้วมาถูกจับกุมดำเนินคดีอาญาซ้ำอีก บางรายมีประวัติการกระทำความผิดอาญาซ้ำจำนวนมากตั้งแต่ยังเป็นวัยรุ่นจนเข้าสู่วัยกลางคน บางรายถูกจับกุมมาดำเนินคดีแล้วได้รับการประกันตัวไปในชั้นพิจารณาแต่ก็กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ในระหว่างได้รับการประกันตัวโดยเฉพาะในคดีอาชญากรรมซึ่งสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดกฎหมายในประเทศไทยประกอบด้วยสาเหตุหลัก 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก สาเหตุทางสังคม เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการขาดการศึกษา ปัญหาการว่างงาน การติดยาเสพติด การเลียนแบบพฤติกรรม และปัญหาด้านทัศนคติส่วนบุคคลอื่น ๆ ประการที่สอง สาเหตุจากปัญหาในกระบวนการยุติธรรมของไทยเองที่ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้อย่างเต็มที่ อันเนื่องมาจากปัญหาในทางกฎหมาย เช่น การขาดกฎหมายกำหนดวัตถุประสงค์และกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม ปัญหาการกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ปัญหาผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษเต็มตามคำพิพากษาเนื่องจากได้รับการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งทุกปัญหาเมื่อเกิดขึ้นร่วมกันแล้ว จึงส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมไทยไม่เป็นไปตามทฤษฎี ทัณฑ์วิทยาและส่งผลต่อเนื่องไปถึงการกระทำความผิดกฎหมายซ้ำของผู้กระทำความผิดในประเทศไทย³

จากข่าวคดีฆาตกรรมจากความผิดอุกฉกรรจ์ที่เกิดขึ้น จะสังเกตได้ว่าผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ล้วนเป็นผู้ก่อคดีซ้ำซาก หรือไม่ก็เป็นผู้ร้ายโดยสันดาน มีหน้าซ้ำด้วยระบบการบังคับโทษและแนวทางการ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลิล สิริพิฑูร และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์สุเมธ งานประดับ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม อินทร์พรชัย

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ พัชรา พุกเศรษฐี, กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดอุกฉกรรจ์ที่ใช้ความรุนแรง[Online] ,Available URL : https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/253/files/san/A2_5_64.pdf,2566 (ธันวาคม,8).

บริหารเรือนจำตามกฎหมายราชทัณฑ์ที่อาจจะยังคงติดอยู่กับรูปแบบเดิม ๆ ทำให้ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ส่วนหนึ่งยังไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขความประพฤติ หรือมีลักษณะทางจิตใจเป็นพวกนิยมความรุนแรงที่ยังไม่ได้รับการบำบัด เมื่อปล่อยผู้ต้องขังอย่างอิสระย่อมมีโอกาสสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกในรูปแบบเดียวกันหรือใกล้เคียง จึงเกิดกระแสเรียกร้องถึงประสิทธิภาพในการบังคับโทษตามระบบกฎหมายไทย ไปจนถึงคำถามที่ว่า “คุกไทยมีไว้ทำไม” จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องบังคับใช้ด้วยกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกฎหมายไทยที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 โดยตราขึ้นเพื่อป้องกัน เฝ้าระวังการก่ออาชญากรรม และสร้างความปลอดภัยให้สังคม รวมถึงแก้ปัญหา และลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำ⁴

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบป้องกันอาชญากรรมด้วยการแก้ไขฟื้นฟูและเฝ้าระวัง ซึ่งถือเป็นกฎหมายฉบับแรกที่รัฐบาลขับเคลื่อนเพื่อทำให้สังคมรู้สึกปลอดภัยจากบุคคลอันตรายมากยิ่งขึ้น การกำหนดให้มีมาตรการพิเศษทางกฎหมายและทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูป้องกัน และเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะเทือนขวัญ สร้างความปลอดภัยให้สังคม รวมถึงแก้ปัญหาและลดการกลับมากระทำความผิดซ้ำ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ที่ทำความผิดในคดีฆาตกรรม การข่มขืน กระทำชำเรา การกระทำความผิดทางเพศกับเด็กการทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้รับอันตรายสาหัส รวมทั้งการนำตัวบุคคลไปเรียกค่าไถ่ (ผู้กระทำความผิด 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) เพศ (2) ชีวิตและร่างกาย และ (3) เรียกค่าไถ่ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา จำนวน 12 มาตรา

โดยเน้นการใช้มาตรการที่เหมาะสมกับการแก้ไขฟื้นฟูรักษาผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษ มี 4 มาตรการ ได้แก่ (1) มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด รวมถึงมาตรการทางการแพทย์ (2) มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ (3) มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ และ (4) การคุมขังฉุกเฉิน ระยะเวลาในการใช้มาตรการ ได้แก่ (1) มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และมาตรการทางการแพทย์ ใช้ระหว่างรับโทษในเรือนจำ (นักโทษเด็ดขาด) (2) มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ 10 ปี เช่น ห้ามเข้าเขตกำหนดการติดค่าไถ่ EM ให้เข้ารับการรักษาต่อเนื่อง รวมถึงมีอาสาสมัครคุมประพฤติช่วยติดตาม หากผู้ถูกเฝ้าระวังมีพฤติกรรมเสี่ยง ก็จะถูกควบคุมตัวทันทีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุร้ายแรง (3) มาตรการคุมขังภายหลัง พ้นโทษ 3 ปี และ (4) การคุมขังฉุกเฉิน 7 วัน ซึ่งทุกมาตรการรวมกันต้องไม่เกิน 10 ปี การนำมาตรการมาใช้บังคับอาจมีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เท่าที่จำเป็น รัศม

⁴ วิตถวัลย์ สุนทรขจิต, พงษ์ธร ชาญยุติร์ และสุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดอุกฉกรรจ์ที่ใช้ความรุนแรง [Online] , Available URL : [https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files_Jun/1interview/IN105.pdf;2566\(ธันวาคม,8\).](https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files_Jun/1interview/IN105.pdf;2566(ธันวาคม,8).)

และเป็นธรรมเนียมประการสำคัญจะต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนหรือความสมดุลระหว่างการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดกับความปลอดภัยของสังคมด้วย⁵

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง ยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุม และไม่เหมาะสมด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้ ประการที่หนึ่งเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 8 บัญญัติว่า “ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม อัยการสูงสุด และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ด้านกฎหมาย ด้านอาชญาวิทยา ด้านทัณฑวิทยา ด้านการบริหารงานยุติธรรม ด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านจิตวิทยา ด้านจิตเวชศาสตร์ หรือด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำจำนวน ไม่เกินห้าคนเป็นกรรมการ” และมาตรา 9 บัญญัติว่า “กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย”

จากหลักกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ และมีกรรมการโดยตำแหน่ง 10 คน อาทิ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม อัยการสูงสุด และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 5 คน ทำหน้าที่ร่วมกับกรมราชทัณฑ์ กำหนดนโยบายและแผนการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งหลักเกณฑ์อย่างหนึ่งของการเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้นต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งหมายถึงเฉพาะการล้มละลายที่เกิดขึ้นในช่วงดำรงตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น หากปรากฏว่าบุคคลผู้เป็นกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลล้มละลาย ก็จะทำให้สถานะเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสิ้นสุดลงทันทีตามมาตรา 9 แต่จากหลักกฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดให้บุคคลที่เคยล้มละลายโดยทุจริตมีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการแต่อย่างใด จึงมีปัญหาว่า การที่กฎหมายมิได้บัญญัติห้ามมิให้บุคคลที่เคยล้มละลายทุจริตเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อาจจะทำให้บุคคลดังกล่าวอาศัยช่องว่างของกฎหมายเข้ามาทำหน้าที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในชุดคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งบุคคลล้มละลายทุจริตอาจจะเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติไม่

⁵ สำนักงานกิจการยุติธรรม,พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 สร้างความปลอดภัยให้สังคมด้วยกฎหมาย สร้างความมั่นใจให้กับประชาชนด้วยการเฝ้าระวัง

เหมาะสมต่อการเป็นกรรมการ โดยมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นบุคคลล้มละลายที่ถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดในฐานต่างๆ ตามกฎหมายล้มละลาย เช่น ปกปิดหรือให้ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับกิจการหรือทรัพย์สินของตนต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ฯลฯ หรือเป็นบุคคลล้มละลายอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดฐานชกขอกหรือหนีโกงตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ดังนั้น การที่กฎหมายมิได้บัญญัติลักษณะต้องห้ามของการเป็นกรรมการให้รวมถึงบุคคลล้มละลายทุจริต ย่อมทำให้ไม่มีความชัดเจน และไม่มีความเหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเห็นได้ชัด

ประการที่สองเกี่ยวกับขอบเขตระยะเวลาการใช้มาตรการคุมขังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษแก่ผู้ถูกเฝ้าระวังที่มีอาการทางจิต

ตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 33 บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 30 วรคหนึ่งศาลอาจสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษแก่ผู้ถูกเฝ้าระวัง โดยมีกำหนดระยะเวลาเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันที่ผู้ถูกเฝ้าระวังถูกควบคุมตัว แต่เมื่อนับระยะเวลาที่ศาลเคยมีคำสั่งให้ใช้มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและระยะเวลาในครั้งนี้อย่างรวมกันแล้ว จะต้องมิมีระยะเวลาไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ผู้พ้นโทษ”

จากหลักกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กรณีที่ผู้กระทำความผิดพ้นโทษออกมาแล้วจากเรือนจำศาลอาจจะใช้มาตรการคุมขังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษแก่ผู้ถูกเฝ้าระวังได้ ในกรณีคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชนที่จะได้รับเมื่อผู้กระทำความผิดได้ถูกปล่อยตัวแล้ว โดยกำหนดขอบเขตระยะเวลาในการใช้มาตรการคุมขังนักโทษเด็ดขาดได้ไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันที่ถูกควบคุมตัว และถ้าหากศาลเคยมีคำสั่งให้ใช้มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำอย่างอื่นแล้ว เมื่อนับเวลารวมกันจะต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่พ้นโทษ จึงมีปัญหาว่า การที่กฎหมายกำหนดขอบเขตระยะเวลาการใช้มาตรการคุมขังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษแก่ผู้ถูกเฝ้าระวังที่มีอาการทางจิตไว้เพียงสามปีนั้นน้อยเกินไป และไม่เหมาะสมเพียงพอต่อผู้ถูกเฝ้าระวังที่มีอาการทางจิตหรือไม่ อย่างไร

ประการที่สามเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ถูกเฝ้าระวัง

ตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 6 บัญญัติว่า “บทบัญญัติหรือวิธีพิจารณาใดซึ่งพระราชบัญญัตินี้มิได้บัญญัติไว้ โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติหรือวิธีพิจารณาแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้”

จากหลักกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ถูกเฝ้าระวัง โดยเฉพาะ ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 6 จะมีการบัญญัติให้นำบทบัญญัติหรือวิธีพิจารณาแห่งประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ก็อาจทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้ได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้มีบทบัญญัติที่จะใช้กับกรณีคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกเฝ้าระวังได้โดยตรง ในเรื่องพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว, ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร และได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็ว เมื่อเกิดการเจ็บป่วย จึงมีปัญหาว่า การที่กฎหมายมิได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกเฝ้าระวังไว้ให้ชัดเจน ทำให้ผู้ถูกเฝ้าระวังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างเต็มที่

ประการที่สี่เกี่ยวกับไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดซ้ำ

ตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 28 บัญญัติว่า “ศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษแก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 ตั้งแต่วันพ้นโทษหรือภายหลังพ้นโทษเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำตามที่พนักงานอัยการร้องขอ หากศาลเห็นว่ามิเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นจะไปกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 และไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้นั้นไปกระทำความผิดได้”

จากหลักกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ศาลสามารถสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษแก่นักโทษเด็ดขาดได้ หากเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ 2 ประการ กล่าวคือ 1. มีเหตุควรเชื่อว่าผู้พ้นโทษผู้นั้นจะไปกระทำความผิดอีกตามฐานความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา 3 และ 2. ไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้นั้นไปกระทำความผิดได้ ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดว่า “ไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้นั้นไปกระทำความผิดได้” เป็นการบัญญัติไว้กว้าง ๆ ยังขาดความชัดเจนในการบังคับใช้ เพราะเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำแก่ผู้พ้นโทษ ซึ่งอาจทำให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้พ้นโทษผู้นั้น เพราะการใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษย่อมทำให้ผู้พ้นโทษไม่ได้รับอิสรภาพอย่างแท้จริง

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 9 โดยกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามคือ ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต” เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อให้ได้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเป็นกลาง โปร่งใส และเป็นธรรม และไม่มีมลทินเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน และเพื่อให้ได้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณภาพ ปราศจากข้อกล่าวหาและเหมาะสมในการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำอย่างแท้จริง

เดิม “มาตรา 9 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้
(5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย”

แก้ไขเป็น

“มาตรา 9 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้
(5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต”

2. ปัญหาขอขอบเขตระยะเวลาการใช้มาตรการคุมขังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษแก่ผู้ถูกเฝ้าระวังที่มีอาการทางจิต ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 33 โดยกำหนดว่า ในการพิจารณาคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง ศาลอาจสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษแก่ผู้ถูกเฝ้าระวังโดยมีกำหนดระยะเวลาเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้ถูกเฝ้าระวังถูกควบคุมตัว และให้มีการทบทวนคำสั่งมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษทุก ๆ หกเดือนนับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ ซึ่งการขยายระยะเวลาในการคุมขังนักโทษเด็ดขาดที่มีอาการป่วยทางจิตภายหลังพ้นโทษให้ยาวนานกว่าเดิม และมีการทบทวนคำสั่งของศาลเกี่ยวกับการใช้มาตรการคุมขังในระยะเวลาที่ถ่วงขึ้น เพื่อปรับเปลี่ยนการใช้มาตรการที่เหมาะสมที่สุดแก่นักโทษเด็ดขาดเนื่องจากพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จะสามารถทำให้ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูกคุมขังภายหลังพ้นโทษ ได้มากยิ่งขึ้น

เดิม “มาตรา 33 ในการพิจารณาคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง ศาลอาจสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษแก่ผู้ถูกเฝ้าระวังโดยมีกำหนดระยะเวลาเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันที่ผู้ถูกเฝ้าระวังถูกควบคุมตัว แต่เมื่อนับระยะเวลาที่ศาลเคยมีคำสั่งให้ใช้มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและระยะเวลาในครั้งนี้อย่างครบถ้วนแล้ว จะต้องมิมีระยะเวลาไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ผู้พ้นโทษ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ถือว่าคำสั่งการใช้มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษของศาลสิ้นสุดลง”

แก้ไขเป็น

“มาตรา 33 ในการพิจารณาคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง ศาลอาจสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษแก่ผู้ถูกเฝ้าระวังโดยมีกำหนดระยะเวลาเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้พ้นโทษ และให้มีการทบทวนคำสั่งมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษทุก ๆ หกเดือนนับแต่วันที่ศาลได้มีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ แต่เมื่อนับระยะเวลาที่ศาลเคยมีคำสั่งให้ใช้มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและระยะเวลาในครั้งนี้อย่างครบถ้วนแล้ว จะต้องมิมีระยะเวลาไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ผู้พ้นโทษ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ถือว่าคำสั่งการใช้มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษของศาลสิ้นสุดลง”

3. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ถูกเฝ้าระวัง ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็น บทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกเฝ้าระวัง โดยกำหนดให้ผู้ถูกเฝ้าระวังซึ่งถูกควบคุมหรือขังมี สิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกเฝ้าระวังไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ ที่ถูกควบคุมใน โอกาสแรกและให้ผู้ถูกเฝ้าระวังมีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็น นายความเป็นการเฉพาะตัว (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้น สอบสวน (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิด การเจ็บป่วย ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกเฝ้าระวังมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกเฝ้าระวังนั้น ทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง” เพื่อให้ผู้ถูกเฝ้าระวังได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ อย่างแท้จริง

มาตรา 7/1 มีการเพิ่มเติม ดังนี้

“ผู้ถูกเฝ้าระวังซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูก เฝ้าระวังไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกเฝ้าระวังมีสิทธิ ดังต่อไปนี้ด้วย (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตน ไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกเฝ้าระวังมีหน้าที่แจ้งให้ ผู้ถูกเฝ้าระวังนั้น ทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง”

4. ปัญหาไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดซ้ำ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความ รุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 28 โดยกำหนดให้การใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษแก่นักโทษเด็ดขาดของ ศาลนั้น ให้ศาลมีคำสั่งได้เฉพาะกรณีศาลเห็นว่ามิเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นจะไปกระทำความผิดตามที่ระบุ ไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ ความรุนแรง พ.ศ. 2565 อีก และต้องไม่มีมาตรการอื่นใดที่กระทบสิทธิต่อผู้นั้นน้อยกว่าที่อาจป้องกันมิให้ ผู้นั้นไปกระทำความผิดได้ เพื่อให้พนักงานโทษเด็ดขาดได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจากการใช้ดุลพินิจ ของศาลอย่างเต็มที่

เดิม “มาตรา 28 ศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษแก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งศาล มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 ตั้งแต่วันพ้นโทษหรือภายหลังพ้น โทษเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำตามที่พนักงานอัยการร้องขอ หากศาลเห็นว่ามิเหตุอันควรเชื่อได้ว่า ผู้นั้นจะไปกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 และไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้นั้นไป กระทำความผิดได้”

แก้ไขเป็น

“มาตรา 28 ศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษแก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 ตั้งแต่วันพ้นโทษหรือภายหลังพ้นโทษเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำตามที่พนักงานอัยการร้องขอ หากศาลเห็นว่ามิเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นจะไปกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 และไม่มีมาตรการอื่นใดที่กระทบสิทธิต่อผู้นั้นน้อยกว่าที่อาจป้องกันมิให้ผู้นั้นไปกระทำความผิดได้”

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2543.

นันทิ จิตสว่าง. หลักทฤษฎีอาญา : หลักการวิเคราะห์ระบบราชทัณฑ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ พิบูลสงเคราะห์, 2545.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2552.

ศราววุฒิ พรหมนิล. สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2555.

เสริน ปุณณะหิตานนท์. การกระทำผิดในสังคม สังคมวิทยาและพฤติกรรมเบี่ยงเบน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

ประธาน วัฒนวานิชย์. “การปฏิรูประบบการลงโทษ แนวทางสหวิทยาการโดยเน้นทางด้านอาชญาวิทยา.” บทบัญญัติ (2541) 54:4, หน้า 28-35.

วุฒิชัย จิตตานุ. “การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของหลักสัดส่วนในบทบัญญัติแห่งกฎหมายของโลก (ตอนหนึ่ง).” วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์, 6(4), หน้า 117-123.

นันทิ จิตสว่าง. อาชญาวิทยากระบวนการศึกษา [Online]. Available URL:

<https://www.gotoknow.org/posts/454719.pdf>, 2566 (ธันวาคม, 3).

พัชรา พุกเศรษฐี. กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดออกจากรังที่ใช้ความรุนแรง [Online]. Available URL: <https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/253/files/san.pdf>, 2566 (ธันวาคม, 3).

วิฑฒวัลย์ สุทรขจิต พงษ์ธร ชาญสิทธิ์ และ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดออกจากรังที่ใช้ความรุนแรง [Online]. Available URL: https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files_Jun/1interview/IN105.pdf, 2566 (ธันวาคม, 5).

วรกร โอภาสนันท์.การวางมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิด
อุกฉกรรจ์ที่ใช้ความรุนแรง (Serious Offenders) [Online]. Available URL:[https://web.krisdika.go.th/
pdfPage.jsptype.pdf,2566\(ธันวาคม,5\)](https://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsptype.pdf,2566(ธันวาคม,5)).